

OBSAH

Úvod	11
1. Stručný přehled forenzněpsychologických disciplín	
(Hedvika Boukalová, Ilona Gillernová)	13
1.1 Forenzněpsychologické disciplíny a jejich zaměření	13
1.2 Psychologie ve vyšetřování trestných činů	17
I. PACHATELÉ, TRESTNÉ ČINY A JEJICH OBĚTI	21
2. Motivace trestného činu násilné povahy (Karel Netík)	23
2.1 Motivace trestného činu násilné povahy a právo	23
2.2 Motivace trestného činu jako psychologický problém	24
2.3 Vybrané sociodemografické a osobnostní charakteristiky pachatelů násilné trestné činnosti	29
2.4 Duševní choroby a poruchy a jejich role při páchání trestné činnosti	33
2.4.1 Poruchy osobnosti	33
2.4.2 Psychotická onemocnění	34
2.4.3 Sexuální deviace	34
2.5 Problematika motivace jednotlivých typů násilných trestných činů	42
2.5.1 Trestný čin znásilnění a pohlavního zneužití	42
2.5.2 Sexuálně motivované vraždy	46
2.5.3 Vraždy v rodině (vztahová motivace trestného činu vraždy)	52
2.5.4 Majetková motivace vraždy	53
2.5.5 Nájemné vraždy	54
2.5.6 Žhářství a pumové útoky	55
3. Analýza zranění oběti a její forenzněpsychologický význam	
(Zuzana Fajtllová)	59
3.1 Posuzování poškození zdraví z hlediska medicíny	60
3.2 Zranění způsobená tupým nástrojem	61
3.2.1 Tržně zhmožděné rány	61
3.3 Poranění vzniklá užitím ostrých nástrojů	62
3.3.1 Řezné rány	62
3.3.2 Bodné rány	64
3.3.3 Sečné rány	65
3.4 Zranění způsobená střelnými zbraněmi	66
3.5 Vybrané mechanismy poranění	67
3.5.1 Poranění způsobená rukama	67
3.5.2 Poranění způsobená nohama	68

3.5.3 Udušení	68
3.6 Zranění oběti a možnosti jejich interpretace z hlediska posouzení motivace ...	71
4. Kriminální myšlení u pachatelů trestné činnosti (Petra Faridová)	75
4.1 Kriminální myšlení a možnosti uplatnění konceptu v praxi	76
4.2 Teoretická východiska	77
4.3 Detekce kriminálního myšlení	79
4.4 Specifika výskytu kriminálního myšlení	82
4.5 Kriminální myšlení a vybrané charakteristiky pachatelů trestné činnosti	83
5. Násilný trestný čin a riziko jeho recidivy (Petra Skřivánková)	91
5.1 Nebezpečnost a její predikce	92
5.2 Typy prognostiky kriminality	94
5.3 Posuzování rizika násilné recidivy	94
5.4 Kriminogenní faktory	96
5.5 Riziko násilné recidivy ve vztahu k vybraným rizikovým faktorům	97
5.5.1 Riziko násilné recidivy a psychóza	97
5.5.2 Riziko násilné recidivy a psychopatie	100
5.5.3 Riziko recidivy u sexuálního násilí	104
5.5.4 Riziko násilné recidivy a syndrom závislosti	105
5.6 Souhrn a doporučení	106
6. Psychologické souvislosti násilné trestné činnosti mladistvých (Ivana Spurná)	107
6.1 Vybrané charakteristiky kriminality mladistvých pachatelů	107
6.2 Mladiství pachatelé trestného činu vraždy	110
6.3 Příčiny nejzávažnější trestné činnosti mladistvých	111
6.3.1 Rodina mladistvého pachatele vraždy	111
6.3.2 Vztahy s vrstevníky u mladistvých pachatelů vraždy	119
6.3.3 Škola a její socializační vliv u mladistvých pachatelů vraždy	121
6.3.4 Osobnostní charakteristiky mladistvých pachatelů vraždy	122
7. Oběti trestných činů (Klára Zbořilová)	127
7.1 Viktimologie a postavení oběti	128
7.2 Dopad trestného činu na oběť	130
7.2.1 Viktimizace	130
7.2.2 Psychologický dopad činu na oběť a vyrovnání se s trestným činem	134
7.2.3 Faktory ovlivňující reakce oběti	137
7.2.4 Dlouhodobé následky viktimizace	139
7.3 Role oběti v dynamice trestného činu	141
7.3.1 Viktimologické zavinění, viktimnost a viktimogenní faktory	141
7.3.2 Typologie obětí	143
7.4 Falešné a nepravé oběti	145

7.5 Oběti některých specifických deliktů	146
7.5.1 Domácí násilí	146
7.5.2 Znásilnění	149
7.5.3 Hatecrimes	152
7.5.4 Stalking	153
7.6 Psychologické zásady jednání s obětí	155
7.7 Oběť v kontaktu s orgány činnými v trestním řízení	157

II. MOŽNOSTI PSYCHOLOGICKÉ ANALÝZY A PODPORY VYŠETŘOVÁNÍ ZÁVAŽNÝCH TRESTNÝCH ČINŮ .....

8. Psychologie výslechu a výpovědi (<i>Hedvika Boukalová, Ilona Gillernová</i>)	161
8.1 K psychologii výpovědi	161
8.1.1 Psychologická charakteristika výpovědi ve fázi získávání informací	162
8.2 Psychologická charakteristika výpovědi ve fázi vštěpování a uchovávání informací	165
8.3 Psychologická charakteristika výpovědi ve fázi reprodukce informací	169
8.4 Příjem, zpracování a zachycení informací vyslychajícím	170
8.5 Výslech a vybrané kriminalisticko-psychologické poznatky	172
8.5.1 Příprava a plán výslechu	172
8.5.2 Stádia výslechu	174
8.5.3 Typické situace výslechu a výslechové techniky	177
8.6 Doznání	184
8.7 Typologie pachatelů s ohledem na situaci výslechu	185
9. Lživá výpověď (<i>Hedvika Boukalová</i>)	189
9.1 Rozpoznání lživé výpovědi	189
9.2 Psychické procesy podílející se na lživé výpovědi	190
9.3 Další přístupy ke lži	192
9.4 Videozáznam a lživá výpověď	193
10. Problematika výslechu dětských svědků (<i>Hedvika Boukalová, Zuzana Kostelníková, Ilona Gillernová</i>)	195
10.1 Úvod k problematice dětských svědků	195
10.2 Charakteristiky dětského svědka	198
10.3 Vybrané specifické techniky a metody užívané u dětských svědků	202
10.4 Problematika posuzování věrohodnosti dětských svědků a jejich výpovědi ..	204
11. Procesní úkon rekognice pohledem psychologických poznatků (<i>Hana Trojanová</i>)	205
11.1 Proces identifikace pachatele očitým svědkem	207
11.2 Proměnné v procesu rekognice	209

11.2.1 Proměnné bez možnosti ovlivnění	209
11.2.2 Proměnné s možností ovlivnění	211
11.2.3 Doporučení vycházející z psychologických výzkumů rekognice	212
12. Psychologické aspekty dalších procesních úkonů přípravného řízení trestního (<i>Hedvika Boukalová, Ilona Gillernová</i>)	
12.1 Prověrka výpovědi na místě činu	214
12.2 Kriminalistická rekonstrukce	215
12.3 Konfrontace při objasňování trestného činu	219
12.4 Psychologická podpora realizace jednotlivých procesních úkonů	220
13. Psychologické profilování (<i>Karel Netík, Ilona Gillernová</i>)	
13.1 Z historie profilování trestných činů	224
13.2 Východiska tvorby profilů pachatelů trestných činů	225
13.3 Indikace profilování	226
13.4 Zdroje informací k profilování	227
13.5 Typy profilů	230
13.6 Struktura profilu a způsob zpracování	231
13.7 Postup profilování	235
13.7.1 První krok – analýza místa činu	237
13.7.2 Druhý krok – odhad pachatelovy motivace	244
13.7.3 Třetí krok – sestavení psychologického profilu pachatele	250
13.8 Role oběti v profilování	251
14. Fyziodetekční vyšetření a možnosti psychologické analýzy (<i>Zuzana Dohnalová, Dana Štěpánková, Štěpán Vymětal</i>)	
14.1 Fyziologické změny a polygrafické testování	256
14.2 Historický exkurz do fyziodetekčních metod a postupů	258
14.3 Využití polygrafického testování	259
14.4 Fyziodetekční metody v kriminalistické praxi u nás	259
14.5 Možnosti psychologické podpory jednotlivých fází fyziodetekčního vyšetření	261
14.6 Specifické otázky fyziodetekčního vyšetření	265
14.7 Příklady fyziodetekčních vyšetření a jejich analýz	268
15. Psychologická analýza videozáznamů procesních úkonů (<i>Ilona Gillernová, Hedvika Boukalová</i>)	
15.1 Charakteristika videozáznamů úkonů trestního řízení a jejich analýza	276
15.2 Obecné skupiny proměnných pro psychologickou analýzu videozáznamu	277
15.3 Psychologická analýza videozáznamů jednotlivých procesních úkonů	278
15.3.1 Místo činu	279
15.3.2 Videozáznam dalších procesních úkonů	281
15.4 Výslech a výpověď	283
15.5 Kriminalistická konfrontace	284

15.6	Rekognice osob či předmětů	284
15.7	Rekonstrukce trestného činu a prověrka výpovědi na místě činu	285
16.	Vyšetřovatel v procesu objasňování trestných činů (<i>Hedvika Boukalová</i>)....	287
16.1	Profesní role vyšetřovatele a základní psychologické souvislosti	288
16.2	Vybrané profesní charakteristiky vyšetřovatele	290
16.3	Profesní dovednosti vyšetřovatele a osobnost pachatele	292
16.4	Profesní dovednosti vyšetřovatele v sociální interakci a komunikaci s vyšetřovaným	296
16.5	Reflexe vlastní činnosti vyšetřovatele a možnosti rozvíjení profesních dovedností	300
17.	Psychologická soudněznalecká činnost v kostce (<i>Karel Netík</i>)	305
17.1	Kvalifikační předpoklady	306
17.2	Postavení znalce v trestním a civilním řízení	307
17.3	Spolupráce znalce psychologa s jinými znalci	309
17.4	Komunikace znalce s právními odborníky, znalec před soudem	310
17.5	Problém objektivity znaleckých posudků	311
17.6	Modelový znalecký posudek	313
III.	OBVINĚNÍ A ODSOUZENÍ	315
18.	Vazební stíhání obviněných a vyšetřování trestného činu (<i>Daniela Müllerová</i>)	317
18.1	Legislativní rámec vazebního stíhání pachatele	318
18.2	Vyšetřovací vazba z hlediska trestně stíhaného	319
18.3	Psychologická praxe ve vazební věznici	321
18.4	Specifika policejního vyšetřování vazebně stíhaných obviněných	323
19.	Psychologické aspekty resocializace odsouzených (<i>Václav Jiříčka</i>)	327
19.1	Účel trestu odnětí svobody	327
19.2	Principy efektivních intervencí s odsouzenými	328
19.3	Kriminogenní rizika v komorbiditě s jinými poruchami	332
19.4	Odborné zacházení s odsouzenými v českých věznicích	333
19.4.1	Programy zacházení	333
19.4.2	Specializované zacházení	333
19.4.3	Specializované oddíly odsouzených	334
19.4.4	Standardizované programy	336
19.4.5	Terapie s chovanci v zabezpečovací detenci	337
19.4.6	Aktuální psychoterapeutické přístupy v penitenciární praxi	338
19.5	Účinnost intervencí	341

IV. METODOLOGICKÉ SOUVISLOSTI A VYBRANÉ PSYCHODIAGNOSTICKÉ POSTUPY	343
20. Psychodiagnostika a forenzní psychologie (Šárka Blatníková)	345
20.1 Klinické metody a klinický přístup ve forenzní psychologii	346
20.1.1 Rozhovor a pozorování ve forenzněpsychologické činnosti	346
20.1.2 Psychologická anamnéza	349
20.1.3 Analýza produktů ve forenzní psychologii	350
20.2 Testové metody ve forenzní psychologii	352
20.3 Některá specifika v práci a diagnostice forezního psychologa	354
21. Predikční nástroje posuzování rizika násilné recidivy (Petra Skřivánková) ...	357
21.1 Posuzování rizika násilné recidivy: VRAG	359
21.2 Hareho škála psychopatie: PCL-R	360
21.3 Inventář posouzení nebezpečnosti: LSI-R	360
21.4 Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených: SARPO	361
21.5 Hodnocení rizika násilného chování: HCR-20, 3. verze	362
22. Inventář kriminálních stylů myšlení (Petra Faridová)	365
22.1 Česká verze PICTS-cz a její popis	366
22.2 Interpretační postupy PICTS-cz	369
23. Kognitivní interview (Zuzana Kostelníková)	371
23.1 Základní principy kognitivního interview	372
23.2 Techniky užívané v průběhu kognitivního interview	373
23.3 Průběh kognitivního interview	376
23.4 Porovnání kognitivního interview s jinými metodami	379
PŘÍLOHY	381
Summary	407
Literatura	409